

ФІНАНСОВИЙ КАПІТАЛ ЯК ІНТЕГРУЮЧИЙ ФАКТОР У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Рецензія на монографію: Лещук В. П. Фінансовий капітал фінансово-промислових груп: формування, використання та перспективи розвитку / Лещук В. П.: [вст. слово С. І. Юрія]. - Луцьк, 2011. - 474 с.

У процесі розвитку людського суспільства виникають певні протиріччя, які обумовлюють необхідність удосконалення побутових, політичних та морально-етичних складових його функціонування. Здебільшого вони реалізуються через використання та споживання матеріальних і нематеріальних благ, які створюють-ся в процесі виробничо-господарської діяльності. Зазначене обумовлює створення нових економічних систем, які, успадковуючи окремі ознаки попередніх, містять у собі суттєві особливості, що характеризують їх саме як нові економічні системи.

Власне у такому ракурсі досліджено сутність та роль фінансового капіталу в монографії В.Лещука «Фінансовий капітал фінансово-промислових груп: формування, використання та перспективи розвитку». Рецензоване видання має характер пізнавальної науково-дослідницької праці, містить чотири розділи, має логічно побудовану структуру. Автор зазначає, що функціонування фінансово-промислових груп на даному етапі розвитку економіки найповніше відповідає сучасним вимогам. Такий висновок обґрунтовано шляхом детального вивчення сутності й логіки інтеграційних процесів у розвитку економічних систем.

Сучасні умови господарювання вносять свої корективи в розвиток економічних систем, зокрема, досить чітко прослідковуються інтегра-

ційні процеси, які зумовлюють такий їх розвиток, в якому кількість та інтенсивність взаємодії елементів постійно зростають. Під час цього процесу можуть проявитися нові форми взаємодії, яких не було в попередній історії розвитку системи. У результаті створюються нові або удосконалюються вже існуючі форми інтегрованих структур бізнесу, діяльність яких є ефективнішою, ніж самостійна діяльність окремих суб'єктів господарювання, що входять до їх складу. Водночас процеси інтеграції вимагають додаткової енергії, до того ж енергії універсальної, здатної концентруватися саме там, де вона потрібна безпосередньо в даний час. Такою енергією є фінансовий капітал. Найбільш повно інтегруюча роль фінансового капіталу проявляється у створенні й функціонуванні фінансово-промислових груп.

Відзначимо, що інтеграційні процеси суттєво прискорюються і в розвитку національної економіки України та обумовлені значною мірою як високими масштабами концентрації виробництва, так і його витратністю й сировинною спрямованістю. Банківська система країни слабка і практично знаходиться на стадії формування й розвитку. На думку автора, єдиним перспективним шляхом розвитку національної економіки є інтеграція банківського та промислового капіталу, що дасть змогу забезпечити її інноваційний розвиток і зростання конкурентоспроможності.

У рецензованій монографії детально аналізуються розвиток національної економіки, перебіг та стан інтеграційних процесів. Автор обґрунтовано робить висновок про те, що вітчизняні інтегровані структури бізнесу перебувають на етапі становлення і потребують подальшого удосконалення. Низька ефективність їх діяльності зумовлена недостатньою величиною фінансового капіталу, що впливає на можливість їхнього інноваційного розвитку й зростання конкурентоспроможності на світовому ринку.

Водночас структурні зміни в економіці України відбуваються повільно, а інвестиції здебільшого не мають інноваційного характеру. З огляду на це Україні необхідно стимулювати такий тип розвитку національної економіки, який забезпечив би її процвітання в майбутньому. Таким типом розвитку, на наш погляд, є інноваційний, для якого характерний високий рівень розвитку освіти й науки, особливо прикладної, а також сприятливе економічне середовище для реалізації досягнень НДДКР.

Обґрунтованим, на нашу думку, є дослідження в науковій праці питань, які стосуються управління та використання фінансового капіталу в межах фінансово-промислових груп. Вони насамперед мають ґрунтуватися на формуванні відповідної фінансової стратегії, яка повинна враховувати інтереси всіх учасників групи і забезпечувати досягнення найвищих результатів діяльності в довго-строківій перспективі. Крім того, доцільно сформулювати певну систему показників, які дадуть змогу оцінити кількісні параметри реалізації фінансової стратегії. У монографії сформульовані вимоги до побудови відповідної системи та принципи її побудови в сьогоднішніх умовах господарювання.

Зазначимо, що успішна реалізація фінансової стратегії неможлива без ефективного використання фінансового капіталу фінансово-промислової групи. Автор зазначив, що метою створення фінансово-промислової групи є отримання додаткового прибутку, та сформулював основні вимоги до визначення економічної ефективності їх діяльності. На його думку, оцінка ефективності використання фінансового капіталу фінансово-промислової групи повинна здійснюватись не тільки на основі його загальної величини, а й з урахуванням синергетичного ефекту від поєднання капіталів окремих учасників групи. В цілому фінансовий капітал є основою формування фінансових результатів діяльності фінансово-промислової групи.

У книзі автором окреслені перспективи розвитку фінансово-промислових груп та пропозиції щодо оптимізації використання їх фінансового капіталу. Вони розглядаються в контексті тих об'єктивних процесів, які проходять як у розвитку світової, так і національної економіки. На думку автора, для забезпечення ефективної діяльності фінансово-промислових груп і результативного використання їхнього фінансового капіталу необхідно враховувати особливості формування ринкового середовища та впливу на ці процеси бізнесових структур; стан і перспективи розвитку окремих підприємств у галузях національної економіки, які визначають її

конкурентоспроможність; перебіг глобалізаційних процесів у світовій економіці та їхній вплив на розвиток національної економіки.

Важливе значення для успішної діяльності фінансово-промислових груп належить формуванню й ефективному використанню сукупного потенціалу групи, який є результатом взаємодії всіх елементів економічної системи і визначається як наслідок усіх видів діяльності. Особливістю формування фінансового потенціалу фінансово-промислових груп є те, що він не визначається простою сумою фінансових капіталів окремих членів групи, а перевищує їх. Водночас значну роль у формуванні й забезпеченні ефективної діяльності фінансово-промислових груп відіграє держава, яка має забезпечити оптимальне поєднання адміністративних і ринкових методів регулювання. Однак діяльність фінансово-промислових груп не повинна призводити до надмірної монополізації національної економіки, а покликана сприяти зростанню її ефективності та конкурентоспроможності.

Необхідно відзначити, що всі питання розглянуті в монографії щодо функціонування фінансового капіталу фінансово-промислових груп, висвітлені однаково повно. В науковій праці комплексно обґрунтовано об'єктивність інтеграційних процесів у розвитку економічних систем, підкреслено значення фінансового капіталу в перебігу цих процесів, визначено перспективи й напрями розвитку фінансово-промислових груп як однієї з найбільш поширених та найбільш ефективних інтегрованих структур бізнесу. В процесі дослідження автором широко використано статистичну інформацію та численні теоретичні літературні джерела, що робить сформульовані висновки науково аргументованими.

Водночас варто зазначити, що в рецензованій праці автором доречно було б більше уваги приділити проблемам функціонування й управління фінансовим капіталом фінансово-промислових груп в умовах глобалізації економічних відносин, особливо в період фінансово-економічної кризи 2008-2010 років.

Загалом щодо фахового боку рецензованої монографії «Фінансовий капітал фінансово-промислових груп: формування, використання та перспективи розвитку», то її можна вважати цінним поповненням в економічній науковій літературі, а результати дослідження характеризуються новизною, мають теоретичне і практичне значення і можуть бути корисними для науковців економістів, аспірантів, науково-педагогічних працівників і студентів вищих навчальних закладів, а також представників бізнесу.

М. І. Крупка, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка

